№ 8 Շաբաթ 5 Մարտի 1883 № 8

Խմբագրութեան ուղարկուած գրութիւնները պէտք է լինին մաքուր գրուած. հեղինակի ստորագրութեամբ ու ճիշդ հասցէով։

—

Գրութիւնները թէ յօդուածները կարող են ենթարկուիլ փոփոխութեան, կը վերադարձուին անձամբ պահանջողներին և առանց բացատրութեան։

ՄՇԱԿ

Տարեկան բաժանորդագինն է՝ Երևանի մէջ երեք րուբլի. իսկ Երևանից դուրս — ամեն տեղ — չորս րուբլի կանխիկ վճարելի։

—

Յայտարարութիւններ ընդունվում են հայերէն և օտար լեզուներով։ Իւրաքանչիւր բառի վճարն է 2 կոպէկ առաջին անգամի տպագրութեան համար։

Հրատարակվում է շաբաթական մի թերթ։ ԶՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Հասցէն՝ Эривань. Въ Редакцію «ПСАКЪ

ԱԶԴ

Թէև տարածուած էինք Մշակի ներքոյ Ռուսաստանի տարեվճարը հանելիս տոմսով, սակայն չը յաջողուեց։ Ռուսական անցեալ տարիների փորձերից երևում է, Ռուս ներքին մեզ խնդրել այն պարոններից, որոնք ստորագրուել են մեր թերթին, բայց չեն վճարած բաժանորդագինը, շտապեն մինչև Մարտի վերջը պարտահատոյց լինել, հակառակ դէպքում այնուհետև չենք ուղարկիլ Մշակի համարները։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

„Մասիս“ լրագիրը։ Ընդհանուր տեղեկութիւններ։ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. Գորոյ. Նամակ խմբագրին 2 հատ։ ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ։ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ—Թերրուս Իսօն։

ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳԻՐԸ.

—

Վերջին անգամներում ստացուած Կ.—Պօլսի Մասիս հանդիպադրութեան լրագրի թերթերի մէջ բաւական ընդարձակ տեղ են բռնած Էջմիածնին վերաբերեալ տեղեկութիւնները։ Դըրանցից աչքի ընկնողն է «Ռուսահայ աշխատակցէ մը» վերնագրութեամբ յօդուածները։ Թէև Մասիսի Պարոն Խմբագիրը բարեհաճում „ռուսահայ աշխատակից“ անուանել, բայց գրուածի լեզուն, ոճը բացորոշակի կերպով ամեն կարդացողի ասում են, որ գրողը Թրքահայ է։

Ինչքան էլ որ Կ. Պօլսի հայ լրագրութեան մասին մեզ տխուր լուրեր հասած լինէին, ինչքան էլ որ ճանապարհորդները նրանից սև գոյներով նկարէին, այնու ամենայնիւ մենք ի բոլոր սրտէ կը ցանկանայինք որ գոնէ բացառութիւններ լինէին և կուզէինք որ այդ բացառութիւնների մէջ առաջին տեղը բռնէր Մասիսը։ Սակայն այն սիրալիր ընդունելութիւնները, որ տալիս է Մասիս Էջմիածնի երբ „ռուսահայ աշխատակցի“ յօդուածներին, մեզ տխրել է տալիս կասկածել իր մասին։ Մենք բնակվում ենք ընդ ամենը 18 վերստ հեռաւորութեամբ Էջմիածնից. մենք բացի այս մօտիկութիւնը գրեթէ միշտ երթևեկում ենք Էջմիածին, մենք կարող ենք ասել, որ ականատես ենք Էջմիածնում պատահած եղելութիւնների, ապա ուրեմն չենք կարող չը վրդովվել, երբ կարդանք Մասիսի պէս մի լրագրի մէջ այն տեսակ անհաւատարիմ նկարագրութիւններով շարադրուած յօդուածներ, այն տեսակ անհարազատ նպատակներով յօրինուած գրութիւններ, որպիսիք „ռուսահայ աշխատակցինն“ են։ Որքան էլ որ հեղինակը ջանահնար լինէր թագցնելու ինքն իրեն „ռուսահայ աշխատակից“ յորջորջման տակ, այնու ամենայնիւ նրա պղտոր դէմքը, նրա խարդախ խօսքերը, նրա անհամբոյր ճակատը յայտնապէս դուրս են ցցւում յօդուածների ամեն մի բառի միջից.—մենք ճանաչում ենք այդ յօդուածների մեծ Թելադրող—Մանկունուն և արձանագրող Թիւլպէնտճեանցին։ Մենք ամենևին ու շահրութիւն էլ չէինք դարձնիլ այդ գրութիւնների վրա, եթէ տպագրուած տեսնէինք մի «Թէրճիմանը Էֆքեար» տպարանոցի մէջ. բայց ցաւում ենք մեր սիրտը, որ դրանք տեղ են գտել Մասիսի մէջ։ Որքան էլ չը կամենայինք, սակայն մեզ հաւատացնում են, որ Մանկունու ոտքն Մասիսի վրա ես ունեցել է իր զօրութիւնը. ապա թէ ոչ՝ անշուշտ Մասիս չէր ընդունիլ, չէր հիւրասիրիլ իր էջերի մէջ Մանկունու, դիւական խմբի, ժայթքումները, որին լաւ ճանաչելով այսօր անիծում, հայհոյում ռուսահայ աշխարհը։ Մասիս պէտք է փոքր ինչ խորագէտ լինէր լաւ ըմբռնելու այդ գրութիւնների նպատակը. նա պիտի տեսնէր այդ հարուածների բռնած ընթացքը և զգուշութեամբ դարձնէր իրենից դրանց բոլոր գրութիւնները. որովհետև Մանկունի և Թիւլպէնտճեան պարզապէս նպատակ են դրել ամեն միջոց ի գործ դնել գրգռելու Թրքահայքի ու ռուսահայքի մէջ անհամաձայնութիւն և պառակտումներ, որ և ապա իրենք օգուտ քաղեն այդ պղտորուած ջրից. Մասիս պէտք է հասկանայ, որ Մանկունի և Թիւլպէնտճեան իրենց անձնական հաշիւներն ունին աչքի առաջ. Մասիս պէտք է զգուշ լինի մինչև անգամ ծանօթութիւն ունենալու այնպիսի անձի հետ, որ այսօր հայոց հոգևորականութեան բարոյականի ցեցն է, հայոց եկեղեցու որդն է ճանաչուած ռուսահայքից։ Մասիս պէտք է, ինչպէս մի անձից, զգուշանալով դարձնէ իր երեսը Մանկունուց և նրա սեղանի փշրանքներով կերակրվող արարածներից, որոնց անունները անբաժան կապուած են Թըքի, մըրի, չարագործութեան և անէծքի հետ։ Մասիս պէտք է վրէժխնդիր լինի այն ճիւաղից, որ այսօր դիւական հպարտութեամբ քաջալերում է պարծենալ „10000 ոսկով գահընկեց բրի վերիամս, 15000 ով ալ Ներսէսին տեղը կընստեմ“, որ ամենայն անպատկառութեամբ բարբառում է մի քանի ոսկիով Սթամբոլի բոլոր հայ խմբագիրք դասնա կը ծախեմ... Մասիս պիտի ունենայ ինքնասիրութիւն և պատուասիրութիւն... Միթէ մենք կարո՞ղ ենք լաւ կարծիք ունենալ Կ. Պօլսի մեր ազգային լրատուների վրա, քանի որ նրանք մինչև անգամ թոյլ են տալիս իրենց մօտից անցկացնել այն յանցաւոր միտքը, թէ Մանկունի արժանի է պատրիարքութեան. Քաւ լիցի մեզ հաւատալ։ Մենք դեռ պատում ենք որ Մասիս, իր եռանդուն ամեն պատկառելի հասակն ի նկատի առնելով, թոյլ չի տալ՝ որ նորա պէս մի հրէշի անօրէն միջոցներով վաստակած ոսկիների առաջ խոնարհիլ, որ Մասիս նախանձախնդիր կը լինի այնիւ և բարի անուանը արատ ... պատճառող ամեն պարագայի, որ Մասիս քաջութիւն և արիութիւն կունենայ իր միջից դուրս նետելու Մանկունեան խմբի արբանեակ անհամներին, որոնք ձգտում են հայոց եկեղեցու համար մի Լօյոլա հանդիսանալ... Մենք յոյս ունինք, որ Մասիս իր ազգային եկեղեցու նախանձաւոր գրութեան նախանձախնդիր հանդիսանալով՝ կը հինայ արժանապէս վարվիլ Մանկունու և նրա հողաթափերը լիզող սպասա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԹԵՐՐՈՒՍ ԻՍՕՆ

(Պատկեր)

Ա.

Թէև Իսօյի ծնողքը բամբասասէր, հարստահարող և կեղծավորների մարդիկ էին, սակայն ոչ մի միջոց չը խնայեցին իրենց զաւակի դաստիարակութեան համար, — նրան մարդկանց շարքը մտցնելու, բայց Իսօյի մէջ արմատացած ժառանգական եսականութիւնը, մաղձոտ սիրտը և միանգամայն իր վրա ունեցած բարձր համոզմունքը ոչ սակաւ նպաստեցին նրա աւելի յետադիմութեան, տգիտութեան և խաւարամտութեանը... համեմատելով վաշխառու հօր նիւթական ուժի հետ, որը անմեղ շինականի արեան և քրտինքի արդար արդիւնքն էր, որ անխղճաբար խժռուած էր բազմաչարչար գիւղականի գրպանից... կարելի է ասել, որ բաւականին մեծ և նշանաւոր դրամ գործ դրուեցաւ այդ անմիտ մանկան դաստիարակութեանը...

Դեռ մանկական հասակում նրա կապրիզներին շնորհով փոփոխուեցան մի քանի մանկավարժներ, որոնք պահվում էին ընտանիքի մէջ յատկապէս նրան մտաւոր զարգացումն մատակարարելու. մէկին նա անբարոյական և խելացնոր էր անուանում, միւսից գանգատվում էր, որ վաղօրօք չէր կամենում առանց գիտութեան զանազան ճիւղերին վերաբերեալ բարձր առարկաներ... երրորդին՝ թէ անչափահաս է, չքաւոր ծնողաց զաւակ—ուրեմն և ուսուցանելու անշնորհ... իսկ վաշխառու հայրը ամեն յաջողութիւնով կլանում էր չքաւոր դասատուների արդար ճըգանց արդիւնքը...

Ժամանակի հետ այդ դատարկ գըլխով և սնոտի յայսերով բեռնաւորուած, փքուն Փրազների տէր ջենտլմէնը լցրեց պատանեկութեան շրջանը, որի մէջ նա չունեցաւ ո՛չ ընկեր և ո՛չ բարեկամ. ամէնը խորշում էին նրանից և առհասարակ խոհեմամիտ մանուկները կամ պատանիք խոյս էին տալիս մաղձոտ Իսօյի հետ յարաբերութիւն ունենալուց...

Երիտասարդական շրջանը նոյնպէս նեղ և սահմանափակ էր նրա համար. Գործի մէջ անընդունակ, երկչոտ, հեշտասէր, կեղտոտ բնաւորութեան և նախանձոտ հոգու տէր էր նա. Թոյնով թաթախուած էր նրա լեզուն. իսկ ինքնասէր և ինքնահաւան սիրտը ապականուած էր նենգութիւնով ու մաղձով.

Նրա աչքում մարդիկը մի տեսակ սողուն էին երևում. նրա համար աշխարհը անապատ էր, վայրենիներով լիքը և բացի իրենից չը կար գէթ մի մարդ, որ պարկեշտ, ազնիւ, ուսումնական և հասկացող լինէր...

Տան մէջ գրեթէ նոյն իսկ իր ծնողքն էլ երկիւղով և մի տեսակ ահ ու դողով էին վերաբերվում դէպի նա. Նրա առջև փշրվում էր եղբայրների իրաւունքը. քոյրերը հլու և հնազանդ ստրուկներն էին, մի խօսքով իր ծայրայեղ լրբութեամբ նա կարողացել էր իր կամայքը խաղալիք դարձնել մի բազմամարդ ընտանիք, որ ինչպէս ապականող որդ կամ ցեց առաջացել էր մարդկային և հասարակութեան մէջ...

Նրա հագուստը հրաշալի էր. համալսարանականի փառաւոր գլխարկ, կօկ ձեռնոցներ և ամպհովանի, թէև բոլորովին հակապատկեր զարգացումով... Նա ընդունուած չէր և բնականապէս չէր էլ կարող լինել ոչ մի փոքր ի շատէ աղ-

ւոր—յօդուածագրի հետ։ Թող Թիւրքիայի մեր ազգայինք լաւ հասկանան, որ ռուսահայքս ամենեին ընդդէմ չենք որ նրանց ձայները կաթողիկոսի ընտրութեան մէջ մեծ են և ինչպէս կարող ենք ընդդէմ լինել, քանի որ հայերի մեծամասնութիւնը այդ կողմին է, քանի որ այդ համաձայն է խղճի։ Միայն չարամիտ անձինք են, որ ինքնահնար սուտով ուզում են գրգռել ձեր և մեր յարաբերութիւնները, որ իրենք շահեն։ Մենք պահանջում ենք և ցանկանում որ ձայներ տալու ժամանակ մեր ու ձեր չը լինի, որ ընտրելի կաթողիկոսացուի վրա նայվի իբրև արժանաւորի և ոչ թէ իբրև ռուսաստանցու կամ տաճկաստանցու վրա։ Բաւական էր էլ ժամանակ չէ անձնական շահերն ինկատի ունենալու․ արդէն եկել ժամանակը ասկարին է հասել։ Կաշառակեր, ակնածել ու արծաթասէրները ոտնատակ տային ամեն սրբութիւն սրբազգեցեցին անհատական և ազգային նուիրականութիւն։ Սրտացաւ հայերի, մանաւանդ ազգային լրագրների (խօսքերս ազգանուններին վրա չէ) պարտականութիւնն է ամենայն աչալրջութեամբ վարվել այս պարագաների մէջ. նա թոյլ չը պիտի տայ անհարազատ նպատակների տէր, անհաւատարիմ ու անձնամոլ գրգռիչներին տեղ բռնել իր նուիրական էջերի մէջ. նա պէտք է ապառնկների հարուածներով դուրս վանել այն արուէս, այն օձ աշխատակիցներին, որոնք կաշուից դուրս են գալիս մեր սրտակի տեղ սողոսկելու, որոնք մի փշուր սև հացի համար վաճառում են հանում և գիրչ և սիրտ և հոգի, որոնք ազգային ադէտների ու թշվառութեանց ծնող գոլով, ազնուութեան ու ճշմարտութեան դիմակն են առ աւել իրենց վրա, որոնք գողի հետ եկող տիրոջ հետ լաց լինող են, որոնց համար չը կայ սրբութիւն, չը կայ ազնուութիւն և ճշմարտութիւն։

Այսօր Մանկունու պէս մի եակ ցեցոտելով բոլոր հայ հոգևորականութիւնը, ոտնատակ տալով ազգային ամեն սրբութիւն իր արծաթսիրութեանը բաւականութիւն տալու համար, դեռ յանդգնութիւն ունի իր պէս վատաբարոյ, իր պէս մամոնայապաշտ կարծել բոլոր Կ. Պօլսոյ հայ գործիչներին, դեռ միջոցներ է գործ դնում Կ. Պօլսում իր համար տեղ պատրաստելու և դժբաղդաբար պիտի ասենք—բաւ վկայութեան պ. Հայկակի—յաջողելու վրա է։ Ահա թէ ինչ տեսակ որդի դեմ պիտի զինուի ամեն մի ազնիւ և ճշմարիտ հայ մարդ․ Եթէ Կ. Պօլսեցի մեր ազգայինք, մեր մամուլը ուզում են հայոց հոգևորականութիւնը զարշելի եղութեան փոխել, թող Մանկունուն, այդ հայ Լոյոլային, իրենց պատրիարք և մինչև իսկ կաթողիկոս ընտրեն․ ազատ են․ մենք կը ճախաւենք, մենք կը բողոքենք, մենք կը կռուենք որքան ուժներս կը ներեն մեզ, այնուհետև եթէ յաղթանակն էլ տարուենք, մեր հոգսը չի լինիլ․ մենք կատարած կը լինենք մեր պարտքը։

Ուրիշ անգամների թողնելով Մասիսի „ռուսահայ աշխատակցի" գրուածների մասին աւելի ընդարձակօրէն խօսելու, վերջացնում ենք մեր խօսքը դիմելով Մասիսին և նրա հետ բոլոր ճշմարիտ հայերին, որ ոչ միայն չը հովանաւորեն Մանկունուն, նրա անունով ուղարկուածներին, ոչ միայն տեղ չը տան թերթերի մէջ նրանց յօդուածներին, այլ և պատրաստ լինեն ամեն յաջող պարագաներում հալածել այդ ազգավնաս էակներին, այլ և մինչև իսկ ընկերութիւնների մէջ չընդունեն, մարդ չը ճանաչեն, մինչև անգամ նրան իր չար բանակով… Ահա այսպէս և աւելի խիստ պիտի վարվեն նրանք ամենքը, որոնք ճանաչում են դրանց, որոնք գիտակ են դրանց ղաղտաբարոյութիւններին, որոնք ազնիւ հայ, ճշմարիտ մարդ են։ Այսպէս ենք ուզում որ լինի նաև Մասիս։

ԸՆՏՐՈՂՆԵՐ ԱԾԴԻՊԻՍԻՆԵՐԻՆ

Քննութեան ենթարկենք մի հարց, որի մասին հասել է խօսելու ժամանակը։ Հարցը ընտրողական ժողովների մասին է, որ լինելու են ներկայ թուականի աշնան սկզբին մեր քաղաքային ինքնավարութիւն կազմող անդամների կազմակերպութիւնը փոխելու համար։

Երբ առաջին անգամ Երևանը քաղաքային ինքնավարութիւն ունենալու թոյլտուութիւն ստացաւ և ընտրողական անդամների ցուցակը հրատարակուեցաւ, մեր քաղաքացի ընտրողների մեծ մասը ծանօթ չէր «Քաղաքային Կանոնադրութեան» ոչ մի յօդուածի հետ, չը գիտէր, թէ ինչ է լինելու ընտրելի ձայնաւորի գործը և թէ ինչ պարտականութիւն ու բարոյական պատասխանատուութիւն է դրուած նրա վրա։ Այդ բանը չը գիտէին և իրենք ընտրուածները։ Այս այսպէս լինելով Քաղաքային Վարչութիւնը իր գործունէութեան չորս տարուայ ընթացքում, որքան էլ անաչառ, խղճմտաւոր, քաղաքի բարելաւութեան վրա մտածող անձինքներից բաղկացած լինէր, այնու ամենայնիւ գործերը կընթանային հաշուառակ իրեն ցանկացածի ի վնաս քաղաքային շահերի, ըստ որում ձայների բազմութիւնը օրէնքով «ձայն Աստուծոյ» է և հակառակել անհնար էր։

Փորձերից օգուտ քաղելով, այժմ պէտք է լաւ հասկանանք այն բոլոր պայմանները, որոնք հարկաւոր են ի նկատի առնել ձայնաւորների ընտրութեան ժամանակ։

Այդ պայմանները մենք պէտք է որոնենք քաղաքացու բարոյական զարգացման, նրա մտաւոր ընդունակութիւնների և ընդհանրապէս ներքին արժանաւորութիւնների մէջ։ Հարկաւոր է, որ ընտրելի ձայնաւորը ունենայ դատելու ընդունակութիւն, ծանօթ լինի դրութեան հետ, հասարակական շահերը գերադասի սեպհական շահերից և՝ որ ամենագլխաւորն է՝ հեռու լինի կուսակցական ոգի սերմանելուց։

Օրինակներով պարզենք քաղաքի ներկայացուցիչների այդ յատկութիւններն ունենալու անհրաժեշտութիւնը․

Դիցուք ենթարկվում է բանալ քաղաքում այս կամ այն բարեգործական հիմնարկութիւնը. Ի՞նչպէս կարելի է ապացուցանել, թէ որ մէկը այդ առաջարկուող հիմնարկութիւններից անհրաժեշտ կամ համապատասխան է մեր ժողովրդի պահանջներին, քանի որ մենք ձայնաւորներս անընդունակ կը լինենք նայելու հարցի վրա քննական աչքով, քանի որ անկարող կը լինենք նախատեսնելու նրա անժամանակ կամ վնասակար լինելը։ Այդպիսի դէպքերում մենք միայն կը բաւականանանք ասելու՝ «համաձայն ենք, համաձայն»․ բայց համաձայնութեան կամ անհամաձայնութեան հետե անքները… այդ մեղ համար ոչինչ, ի հարկէ։

Դիցուք, քաղաքը մտադիր է փոխառութիւն անել այս կամ նպատակի համար․ Ի՞նչպէս կարող ենք ձայնաւորներս մտնել հարցի մէջ և քննել նրա ծանր կամ թեթև լինելը, քանի որ մենք անընդունակ կը լինենք հասկանալու առաջարկութեան հիմունքները։

Այս պատճառով հարկաւոր է, որ ձայնաւորը ստացած լինի թէ և շատ զարգացում, որ այս և այն հարցի մասին կարողանայ առողջ դատողութիւններ արտայայտել։

Զարգացման հետ ձայնաւորը պէտք է ծանօթ լինի այն կարիքների հետ, որին քաղաքը հարկաւորութիւն է զգում։ Երբ նա կառաջարկի, օրինակ, քաղաքի բնակարանները շոգիով տաքացնել, ինչպէս Ամերիկայում, կամ ելեքտրական լուսով լուսաւորել փողոցները, քանի որ մեզ մօտ դեռ մի քանի տեղեր ջուր են գնում կամ հացի․ հաց կարողանում են կերակրել լապտերներ պահել, այնպիսի ներկայացուցչին անպատճառ ծաղր կանէք, որովհետև նա իրականութեան, խնդրի մօտ բան չէ ասում։ Քաղաքի դրութեան հետ ծանօթ մարդը կաշխատի անպատճառ մտածել այնպիսի միջոցներ, որոնցով քաղաքը իր պակասութիւններից կազատուի և օրինաւոր կերպարանք կը ստանայ։ Այս այսպէս։

Ամենից առաւել պէտք է աշխատել հեռու մնալ կուսակցական շրջանների կազմողներից։ Մենք չէշտում ենք ձայնաւորի այս վերջին յատկութեան վրա, որովհետև մեր գործերի զանգաղ ընթանալու պատճառը դա է։ Մենք ընդունում ենք այն համոզմունքը, թէ ուր որ չը կայ կուսակցութիւն, այնտեղ և չը կայ յառաջադիմութիւն, չը կայ մտաւոր շարժում։ Բայց պէտք է ասել, որ մեզ մօտ կուսակցութիւն բառը բովանդակում է իր մէջ մի նողկալի նշանակութիւն։ Դիցուք մէկը մի շատ լաւ առաջարկութիւն է անում։ Այդ մենք հասկանում ենք. բայց որքան

նիւ կամ համեստ ընտանեաց և հասարակութեան մէջ․ Նա իր զաղրալի եսով, քուռ և մաղձոտ բնաւորութեամբ զարշելի էր ո՛չ թէ ընդհանուրին՝ այլ նաև նոյն իսկ իր ծնողացը, քոյրերին և եղբայրներին…

Բ.

Հանգամանքները փոփոխուեցան և մեր վարժարանում Իսոն ընտանիքի գլուխ և հայր դարձաւ․ [illegible]

ազգականի տուն գնալ, դա նրա [illegible] … Իսոյի անմտիւ ճանապարհով հասած փողը իր ծնողաց և եղբայրնե- [illegible]

րեց գողացած "դրամները մի քանի տարիներ միայն պահպանելով նրա գոյութիւնը, [illegible] … Իսոն…

Կոլէ

Ալէքսանդրապօլ․ 15 Փետր.

...ուղձս տանջում է ինձ դիմադր-... , այնու ամենայնիւ ես հակառակ..., որովհետեւ այդ նրա կամ... տածն է և ոչ իմը։ Մի այլ ...նակ։ Դիցուք մէկը ընտրուած է ...րքոյին անդամ կամ քաղաքագլ...։ Զայնաւորը, որ զանազան թըղ... նական յարաբերութիւններ ունի ... անձնաւորութեան հետ, նա ընտ... նուելով լինելով կուսակցական ոգի ...մնելու, անպատճառ պէտք է ...նաւոր ստանալու անել, ցնել, ա... կել այն բոլոր գործունէութիւ... ...րի համար այդ անդամին կամ ...քագլխին պատիւ և փառք էր ...աւոր տալ։

Հետեւանքը կը լինի այն, որ յուռ... ...շատուած պաշտօնեան ապաշ... ...հասարակութեան խայթոցնե... ...չէ դիմանալով, կը թողնի իր ...շտօնը, որ այնուհետեւ դժուար ... յանձն առնի խելքը գլխին մի ...ով։

Վերջացնէս քաղաքի շահերը իր ...հերից գերադասող մարդը պէտք ...ինի ազնիւ, բարի, առաքինի և ...ձնականքով անձնաւորութիւն ընտ...ք պաշտօններին։

Քաղաքացի

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳՈՐԻՍ

7 Փետրվարի

Կարդացինք Գորիսից հաղորդուած «Մշակ» լրագրի 14-րդ համարում տպուած անդրիս նոր նշանակուած յաջորդ Գէորգ վարդապետ ...պատրիարքանոցի վերաբերութեամբ ...րը, երբ թէ նա խռովարար մարդ ... Այս մասին ընթերցողների կասկածը փարատելու և արդարութիւ... վերականգնելու համար հարկաւոր եմ համարում մի քանի խօսք ...ել։

Գէորգ վարդապետ Մատթէոսեանը 1862—1875 թ. երկու անգամ ...է նշանակուած քաղաքիս յառաջնորդութեան պաշտօնում. նա լինելով ...անաւոր և գործունեայ վարդապետներից մէկը և բարի յատկութիւններ տէր մարդ՝ վաղուց գրա...է անդրիս հայ հասարակութեան ...րը։ Ուստի հասարակութիւնը ... անգամ խնդիրներ ուղարկելով ...նչև այսօր խնդրում էին թէ Կաթողիկոսից և թէ Սինոդից, որ կրկին Գէորգ վարդապետ ...պատրիարքանոցին քաղաքիս յաջորդ ...նակէին. բայց Մանկունի եպիսկոպոսը, որ սեփական ախտով վարակուած էր և միշտ արժանաւոր հոգեւորականների հալածողն էր, հակառակ էր և այս վարդապետին. այս ...ճառով էլ մեր հասարակութեան խնդիրները մինչև այսօր մնացել էին ձայն բարբառոյ յանապատի։ Իսկ այսօր, երբ Գէորգ IV Կաթողիկոսը մեռած է և Էջմիածնայ յանձնաժողովի արդարադատութեամբ Մանկունու հարստահարութիւնները սահմանափակուած են, շատ անմեղ դատապարտուածների հետ Գէորգ վարդապետն էլ նոր հոգի առաւ։ Սրբազան Սինոդը ի նկատի ունենալով Գորուս անխախտելի դրութիւնը վերականգնելու արդարութիւնը, զարթեցրեց հասարակութեան խնդիրները և Գէորգ վարդապետին կրկին քաղաքիս յաջորդ նշանակեց, և ահա՛ երկու ամիս է, ինչ որ Էջմիածնից վերադառնալով՝ իր սահմանուած պաշտօնը վարում է խաղաղութեամբ։ Ժողովուրդը ամեն օր խուռն բազմութեամբ դիմում են դէպի յաջորդարան և շնորհաւորում են նրա նոր պաշտօնը. ես ինքս լսել եմ ժողովրդից բերանից այս խօսքը. «ուրախ ենք, որ Սինոդը կարգեց մեր խնդիրները և ձեզ մեր քաղաքի յաջորդ նշանակեց»։ Մէկ խօսքով բոլոր ժողովուրդը սիրով և ուրախալի բըղձանքներով ընդունեց հայր սուրբին, ամենից հաճելի է նրա պաշտօնավարութիւնը և ամենքը համակրում են նրան, բացի մէկից, որ վաղուց մեր քաղաքի խաղաղութեան և բոլոր յաջորդների անհանգստութեան պատճառն է, որ մեր գիւղացիների և մեր հասարակութեան յառաջադիմութեան ցեցն է, որին շատ լաւ է ճանաչում և Սրբազան Սինոդը . . . Նա քաղաքիս այն ամեն յաջորդներին, որոնք չեն կամեցել նրա աչքառութեանց և մեքենայութեանց ենթարկուել, միշտ վիշտացրել է խռովարար և այլ ածականներով, ուստի զարմանք չեն, որ նա այս անգամ էլ Գէորգ վարդապետին էլ խռովարար անուանէ։ Գորիսիք վաղուց շատ լաւ էին ճանաչում Գէորգ վարդապետին, և եթէ նա խռովարար մարդ լինէր, նրանք երբեք ո՛չ կըհաճէին և ո՛չ էլ Սինոդից կը խնդրէին նրան քաղաքիս յաջորդ նըշանակելու. ուրեմն ի՞նչ է պատճառը, որ դիմակաւոր նամակագիրը (պարզ է թէ տէր—հայր) Յուգոյի պէս ամբողջ հասարակութեանից «Մշակ» լրագրի մէջ անուանում, նրան խըռովարար,—այդ մեզ բոլ յայտնի է։ Եթէ ընթերցողները ուշադրութեամբ կը կարդան «Մշակի» մէջ տպուած այդ յօդուածը, պարզ կը տեսնեն և կը հասնեն այն եզրակացութեան, որ նամակագիրը կարծես մի երկիւղից, մի տարակուսութիւնից շտապել է դիմել լրագրի օգնութեան, կարծես նա նրանով նախապատրաստուած, իր սովորական աչքառութեանց և մեքենայութեանց ասպարէզը ընդարձակելու և նոր յաջորդի հետ մարտնչելու, կամենալով նրա իրաւունքները առաջուց սահմանափակել, որպէս զի նա իշխանութեան առաջ ճանաչուի իբրև խռովարար անձն, և երբ և իցէ նա չը կարողանայ ձայն հանել նրա անկարգ ընթացքների դէմ։ Բայց անհնար է, զուր է աշխատում որանով իշխանութեան աչքը կուրել. նրա այն խարդախութիւնը, որ այս օրերում գաղտնի կերպով թողել տուաւ Տիրաձրինս գիւղի հայոց եկեղեցու մէջ այնտեղի իշխան Սուլխանովի հանգուցեալ մօր գլուխը, կը յուսանք շուտով ենթարկուի քննութեան։

Վերջացնելով նամակս հրաւիրում ենք Սրբազան Սինոդի ուշադրութիւնը այդ անհատի, այդ Գորիսոյ յառաջադիմութեան ցեցի ոտերը սահմանափակելու. բաւական են նրա այն անկարգութիւնները, ինչ որ մինչև այսօր անխրատ մնացին միջնորդութեամբ և Մանկունու արբանեակների շնորհիւ մնացել է։

Ես եմ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Երեւան. 15 Փետրվ.

Երեւան քաղաքի Սուրբ Զօրավար եկեղեցւոյ տարեկան հաշիւը։ Եկեղեցին այդ ունէր առ մէկն Յունվարի 1881 ամի դրամագլուխ—մասրուած ժառանգութեան տոմար—որպէս մարհակօք նոյնպէս և առ ձեռն դրամով չորս հազար հինգ հարիւր քառասուն րուբլի 74 կոպ. անցեալ 1881 ամի Յունվարի մէկից մինչև Յունվարի մէկն 1882 ամի եկեղեցին այն ունեցաւ զանազան աղբիւրներից՝ մի քառամիջէ առանձին յօդուածներով ժապաւինեալ տոմարի մէջ նշանակուած՝ եկամուտ երկու հազար եօթն հարիւր րուբ. որից դուրս գալով նոյն 1881 թուականի եկեղեցւոյ վրայ եղած ծախսը՝ որն է մէկ հազար ութսուն եւ երեք ր. երեք կոպ. կը մնայ զուտ վաստակ հինգ հարիւր և քսան ու հինգ րուբ. յիսուն և եօթը կոպ. որը բարդելով եկեղեցւոյ մայր դրամագլխի վրայ՝ բոլորը կանէ առ մէկն Յունվարի 1882 ամի հինգ հազար վաթսուն և վեց րուբ. երեսուն և մէկ կոպ. Եկեղեցւոյ եկամտից աղբիւրները սոքա են՝ դրամագլխոյ տոկոսները 213 րուբ. 75 կոպ. մոմի վաստակ 404 րուբ. 15 կոպ. Լուսագին պնակաց 4 րուբ. 90 կոպ. լուսագին նոցին...ոյ 7 րուբ. 30 կոպ. լուսագին մըկրտութիւնից և ամուսնութիւնից 23 րուբ. 31 կոպ. գանձանակարգամբ յօգուտ եկեղեցւոյն 55 ր. 59 կոպ. որոց գումարն անուամբ ընթացս 1884 ամի եօթհարիւր և իննը րուբ։ Այս թուականին ժողովեցաւ յօգուտ Մայր Աթոռոյն Էջմիածնայ եօթը րուբ. քառասուն և երեք կոպ. այլքան էլ յօգուտ որբոց և այրեաց, որոնք ժամանակին ուղարկուեցան ըստ պատկանելեացս։ Այդ թուականին նոյնպէս 1879, 1880 թուականաց անցեալ տարի Մայիսի հոգաբարձութիւնը Երեւանայ թեմական Դպրանոցի հաշիւները վերադարձնից և դատ ուղերց։ Ուստի խոնարհաբար խնդրեմ «Պսակ»ի խմբագրութիւնից անտես չառնել այս մեր երեսփոխանական հաշիւը պատուելի Պսակի առաջիկայ համարներում տեղ տալ յաւելացնումեմ որ մեր անցեալ 1882 թուականի հաշիւը երեսփոխանական կը պատրաստենք օրերս և կը ներկայացնենք տպելու։

Երեսփոխան սուրբ Զօրավար եկեղեցւոյ Երեւան քաղաքի՝ Տիտուլեարնի Սովետնիկ Մկրտիչ Տէր Սարգսեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Հ. Նախիջեւան. 13 Փետրվ.

Ձեր պատուական լրագրի № 4-ում տպուած Հին—Նախիջեւանից «Բանասող» ստորագրութեամբ նամակը տեղիք է տալիս ինձ գրել հետեւեալը, որին, յոյս ունեմ, արդարութիւնը վերականգնելու համար, կը բարեհաճէք մի անկիւն շնորհել ձեր ազգօգուտ թերթում, որպէս զի չըկատարուի թիւրաց առածը, «կանանչն էլ չորի հետ չըկրակուի»։

Պ. «Բանասողը», ինչպէս երեւում է նրա վերը յիշած նամակից, դեռ պիտի «Բանլսի» և ոչ թէ «Բանասաց». ուստի աւելորդ չեմ համարում նրան մի քանի բան ասել։

Պարոն. «լսել էք ձայն, բայց չէք գիտում ո՞ւր է այն»։ Լսել էք բան կասեն, բայց չէք գիտում ի՞նչ բան»։ Ի նկատի ունենալով Պսակ լրագրի դիրքը- ուղղակի գտնում եմ բանը խնդրին։

Դուք առանց աջ ու ձախ նայելու, առանց ձեր խօսքերին չափ ու կշիռ դնելու, ուղղակի հայհոյում, զանազան ծամածուռ մակդիրներով մըրոտում էք այնպիսի մարդկանց, որոնք իսկապէս յարգելու են արժանի,

Պ. «Բանասող», «Տէր Թադոսը» (Տէր Մկրտիչ Տէր Սարգսեան) եթէ վատ գործող է, շատ հեռու չըգնալու համար, յանուն ճշմարտութեան ես միայն յառաջ կը բերեմ այսքանը։

Ո՞ւմ շնորհքն է սրբատաշ քարից կառուցած Հին—Նախիջեւանի գաւղը— Ս. Գէորգ եկեղեցին, եթէ ոչ յիշեալ բարեկրօն հօր, որ քարերը քարահանքից հանել տալիս, գաջ ու կիրը կշռով տանելիս էն էն այդ քահանայի վրայ թողել էր նաեւ արտաքին թաղը անելը տալիս նրան ձեզ նման — բանսարկուները, իրենց կերը յագեցնելու համար։

Ո՞ւմ շնորհքն է, որ Նախիջեւանցիներս հասկացանք գեղեցիկ սեռին ուսումնասիրելու հարկաւորութիւնը։

Ի հարկէ, այդ ծեր քահանայի գործերը, որոնք բոլորն էլ արդարութիւն են և օգուտ հասարակութեան, մենք չենք կարող մի առ մի յիշել, բայց «աչքերն և ականջները խփած, միայն բերանը բաց թողած» «Բանասողին» մոռացած ենք անում—եթէ Տէր Թադոսը (թող «Բանասողի» քէֆը գայ) սիրում է «չհաս պտուղներից իր կոլը հասցնել» սոտանալ, ապա ինչո՞ւ չտացաւ և չըկատարեց Տէր Թադէոսի (այժմ հանգուցեալ) և Տէր Միքայէլի (սուտ քահանաներ Հին—Նախիջեւանի)—որոց յղակը, որի կատարողները—

Եթէ աչքիդ այժմեան պէս լոյս չէր, տեսա՞ր ինչ օրի հասան չը լինի՞ք դուք էլ այն բանակից էք, որի անդամներն այդ պատկից բան չլսածցոյ և չըկատարող «Տէր Թադէոսին» ուզումէին դուրս անել իրենց կղերից․․․ Բոլորը Թողնենք և աչքիդ առաջ կանգնացնենք այն պատկը, որից նա բան ստանալը մերժեց—ինչպէս միշտ, և որի կրօնունքը ստանալու փնացող պարոնը Էջմիածնում «Կաթուղիկոսի Թաղման Հին—Նախիջևանցոց պատգամաւորի էր փոխուել" (այդ պարոնը Կաթուղիկոսի մահից 10 օր առաջ Էջմիածին էր)։

Եթէ նա „Տէր Թադէոսը" Մանկունու բանակից է (կաշառատու Հայ—Հոգեորականները, որոնցով, դժբաղդաբար, շատ հարուստ ենք մենք, մի բանակ են կազմում, իրենց գլուխ ունենալով Մանկունուն), ինչպէս է որ ամբողջ 20 տարի լինելով այդ քահանան — գործակալ, բարեկարգ, վերակացու Ս. Գէորգ եկեղեցու շէնութեան, ժողովող նոյն շինութեան համար նուէրներին, հոգաբարձու երկսեռ դպրոցաց, անդամ և գանձապահ Հոգևոր Կառավարութեան (վերջին 2 պաշտօններում հիմա էլ է) և ամենում ցոյց տալով ջանք և անձնանուիրութիւն՝ չստացաւ նոյն իսկ իր ծերութեան միջոցին համարեա ոչ մի պատուանշան, (խաչ, կամիլավկայ) կամ ուագութիւն, որոնք ստանալու համար բանից անգամ առաջարկուեցաւ (միայն առանց փողի) և որոնք ինչպէս յայտնի է, մինչև մօտ օրերս—այնպէս առատութեամբ բաժանվումէին յիշեալ բանակին պատկանող անարժաններին. իսկ եթէ անարժան էր նա և է, ինչու մինչև օրս նրա, մօտ 20 խնդիրներից ոչ մէկը չի ընդունվում, որ նա գոնէ այս ծերութեան միջոցին հանգստանայ, հեռանալով այդ ծրի պաշտօններից ու ազատուի չար լեզուներից և վերջապէս թէ այդ մարդը վատ գործող է, ո՞ր հասարակական գործողը 20 տարի վատ չինելուց յետ է նկատվում… Իսկ լաւ գործողները շատ…։

Դառնանք „Տէր Մաթթէոսին". Այդ մարդը արդէն հեռացած է իրեն յանձնուած ծխից,—և հիմա քահանայ անունը միայն կրող (Տէր Գրիգոր Շահնազարեանը) իրա տանը պարապ նստած է. (գոնէ այս 2 տարի է մեք նրան պարապ տանը նըստած ենք տեսնում, թէ հիմա նա գործում է տ. „Բանասաղի" առաջարկում, հաստատ չը գիտենք), էլ ի՞նչ էք ուզում նրանից, էլ ի՞նչ էք ծիծաղում Բնթակալ գիզը աչքը լոյս, էնա հրապարակախօս եղ— Դու էլ էլի։

Բանասող

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻՑ [illegible] ,,Անիեցի [illegible] [illegible] 30 [illegible]։

* * *

Երեք ճամբորդ խնդրումեն մեզ հրատարակել հետևեալը․ «Պատիւ ունինք յայտնելու Դավիթժու յարգելի ազգայնոց՝ որ նոցա ղրկած ծրարը և նորա մէջ ներփակած գումարը ստացանք Ջուլֆայում»։

* * *

Թող ների մեզ մեր պատուելի աշխատակիցները, որ նրանց յօդուածները ուշ են տպագրվում․ Պատճառները կարծեմ հասկանալի և յարգելի պիտի լինեն։

* * *

Հայր Խորէն Սահփանէ Պասկի մի օրինակը ներկայ Թւականիս ընթացքում իր կողմից նուիրումէ Իգդիր — Մավայի հայոց ծխական դպրոցին։

* * *

Մարտի 4-ին առաւօտեան 10 ժամին փառաւոր ընդունելութեամբ հասաւ Երևան Նորին բարձր սրբազնութիւն Մակար արք եպիսկոպոսը։ Քաղաքիս Առաջնորդը և Նահանգապետի կողմից դնացող Պ. Գէղամեանց դիմաւորելու էին գնացել մինչև առաջին իջևանը—Էջլար, ուր գիշերել էր բարձր Սրբազնութիւնը։ Սինոդի անդամներ Մեսրոպը և Ներսէս եպիսկոպոսները և միաբանութեան կողմից Սարգիս և Գէորգ վարդապետները և այլ բազմաթիւ քաղաքացիների հետ միասին դիմաւորեցին քաղաքի սահմանում։ Ս. Սարգիս եկեղեցում սպասումէր քահանաների բոլոր խումբը զգեստաւորուած, աշտանակներով ու դրօշներով, որոնք «Հրաշափառ» և „Ուրախ լեր Ս. եկեղեցի" շարականները երգելով ընդունեցին Տեղակալ Մակար Արք եպիսկոպոսին, որը բարձրացաւ Սեղան և մի բեմ. բանաւորութեամբ նախ իր ողջոյնը և օրհնութիւնը բաշխեց ժողովրդին և ապա խօսելով իր կատարելի պարտքերի վրա—օգնութիւն հրաւիրեց բոլոր հայ հասարակութիւնը, մանաւանդ Գէորգեան Ճեմարանը պահպանելու վերաբերութեամբ։ Եկեղեցուց դուրս գալով մեծագումար բազմութեամբ հանդերձ մտաւ գործելին առաջնորդարանը։

* * *

Միւնոյն օրը ժամի 4-ին ճաշից յետոյ Նորին բարձր Սրբազնութիւն Տեղակալ հօրը նոյնպէս շքեղ հանդէսով ճանապարհ դրեցին մինչև Էջմիածին, ուր սպասումէր ամբողջ միաբանութիւնը։

* * *

Մենք Պասկի անցեալ Թւականին չը գիտենք որ համարում խօսելով այն բանի մասին թէ Ս. Սինոդը որոշել է որ այժմ Կաթուղիկոս ընտրելու համար պէտք է բոլոր պատգամաւորներին անպատճառ [illegible]

խութիւնը ատեւյացնելով որ տաճկահայքից գալիս են մի քանի հոգի լիազօրութիւն ունենալով 90-ի փոխարէն ձայն տալու, ասել էինք որ սրա հետևանքն այն է լինում, որ դրանք փոքրուն ոսկիներ առանելով վարվում էին ինչպէս կամենում էին։ Այժմ Կ. Պօլսում հրատարակվող ,,Փունջ" լրագրին աշխատակցող Պասկից յիշեալ խօսքը բողոքում վերջին կարծի դէմ ծանր նախատինք համարելով այն Թիւրքահայ պատգամաւորների համար և սկսում բացատրել մեզ իրենց ազգային ժողովի իրաւունքները։

Նախ գետ ապացուցութեան կարօտ է և մնալի Կ. Պօլսի ազգային ժողովի իրաւունքները Կաթուղիկոս ընտրելու մէջ. երկրորդ՝ մենք էլ որ յուրդ կը տայինք Փունջի պ. խմբագրին որ մի կողմ դնէր կեղծ պատուասիրութիւնը։ Չը գիտենք ինչ փաստեր ունին բողոքելու մեր այն կարծիքի դէմ, որ ոսկիները ներգործութիւն են ունենում դրանց վրայ։ Նոյն բառերով բողոքել գետ ոչինչ ապացուցանում չէ, բացի այն որ դարձեալ կեղծաւորում էք։ Կ.—Պօլսից եկած ճանապարհորդները, նոյն անցից եկած Թղթակցութիւնները—բոլորը վկայում են, որ անցած միակ ուժը ոսկին է։ Վերջապէս մենք Մատթէոս Կաթուղիկոսին, Ներսէսին և Գէորգ Դ. Կաթուղիկոսին իրենց բառերով ու բոլոր մօտիկ գործողներով անվերջ յետոյ պէտք է բարոյական ակար, անխիղճ լինելիք մարդ չը ճանաչելու համար։ Թողէք այդ կեղծ պատուասիրութիւնը։ Մենք դարձեալ կրկնում ենք որ պէտք է իւրաքանչիւր մի պատգամաւոր անպատճառ ինքը անձամբ ներկայանայ ընտրելուն։ Այս է պահանջում թէ մեզ թէ առողջ բանականութիւնը և թէ ազգային շահերը։ Գուցէ սրանով ոմանք են որոշվում մի քանիսների անհատական շահերը, սակայն թող դրա վրա մտածեն կեղծ ազգասէրներն ու սուտ պատուասպանները։

* * *

Սինոդի Օրագրութիւններից

Ի 20 Դեկտ. 1882 ամի. Յետ մահուան Վեհ. Հայրապետի Ըղգիս Տեառն Գէորգայ Դ-ի ի ցուցակագրելն գիրս և գոյս Նորին Օծութեան՝ Տեարք Անդամք Ս. Սինոդիս անկան ի կասկածանս ի մասին ամբողջութեան ստացուածոց Նորին Վեհափառութեան յընթացս վերջանամեայ Կաթուղիկոսութեան նորա. ուստի և որոշեցին առ այժմ անդամն իմն եղանակաւ [illegible]

Բժիշկ Եփրեմ Տէր Գասպար
և պ. Սիմոն Մանդինեանց,
և յանձնել առնել զննութիւն ի կէր արկղներով գան
հնարս և զմիջոցս առ ի որ
հետախուզել և յիշեալ հ
ուր ուրեք հարկաւոր գտան
գնորութեամբ և զԹաղուցեալ
որպէս ի կայից հանգուցեալ
բարեխօս նոյնպէս և վանուց Ս.
միածնի և ի հարկաւոր դէպս
մէլ, եթէ հարկն պահանջեսցէ,
ժանդակութիւն և ի գործադ
Թիւն նաև պաշտօնական ք
քական իշխանութեան և զհետ
նոյ դործառնութեանց ի բնմ
արդիւնք յայտնեսցին մանրամ
բէն ի Սինոդիս առ ի առնել դ
գործնական ընթացս։

„Արարատ" Թիւ Ա. և Բ.

* * *

Ի 1ն Փետրվարի 1883 ամի.
բողոքեաց «Աստղիկ» անուն
գիրն, երևելի զինի մահուան Հ
դուցեալ Կաթուղիկոսի Գէորգ
ցուցակագրել զգոյս Վեհափառ
թէ ըստ խմբագրին, թէ ըստ
վանդակութեան, թէ ըստ ձեռ
թէ նորահնար ինչ նշանակութ
բառին «կտակաձև» չէ բնաւ
մանձայն ոչ եկեղեցական կանոն
ոչ քաղաքական օրինաց յօդ. 1
և ոչ իսկ ընդհանրական կարգ
որք սահմանեալք են յաղագս
վան եղանակի և կարգի կտա
ւանդութեանց առ հասարակ և յ
պարտին լինել գլխաւորապէս
ձանագրեալք մի առ մի ամենա
յակ կալուածք, գոյք, կարաս
են նոյնպէս և անուն խոստով
նահօր և վկայից հանդերձ այլև
մանրամասն պարագայիւք, սակ
և ոչ մի օրինական պայման
առաջ երեւի ի մէջ յիշատակ
կտակաձև Թղթոյն։ Ուստի և Սին
հնարէ ճանաչել զայն իբրև կ
վաւերական, իսկ որ ինչ վերաբ
առ այն՝ զի Վեհափառ Երջա
պետ Թդլադրեալ է ինքեան զ
ի յաջորդութեան իւրում ի
Աստուծոյ իբր թէ «անարգել կա
բանադրելու», Սինոդս դանէ նա
զի նա ոչ թէ չէ անարգելի
բանադրելու բնաւ, այլ ընդհ
կառավարէ վերին զլխոյ ազատութ
և զամենայն բարիս և զշնորհս
ծառայս պատուոյ և Մեծարան
համաձայնաւոր ընդ պատուասիր
գոյն Անդամոց ուխտի միաբան
թեան Ս. Աթոռոյս և առաւել
գոր վայելել էր։ Ուստի վասն
պիտի զրպարտական բանից
յոյս առաջին անգամ ազդել
զի մի ներկեսցէ ինքեան արտ
[illegible]

„Արարատ" Թիւ Ա. և Բ.

Խմբագիր Հրատարակիչ
ՎԱՍԱԿ ՊԱՊԱՋԱՆԵԱՆՑ

Дозволено цензурою Г. Эривань, 5 Марта 1883 Պասկ լրագրի տպարան Типографія газеты «ПСАКЪ (ПАПАДЖАНОВА